

Volikiri ja eestkoste. Mis, milleks, kuidas.

Tiina Mölder, jurist

Desiree OÜ õigusabi

Tel. 5066514, e-post: desireeoy@gmail.com

VOLITUS JA VOLIKIRI

- Suuline
- Kirjalik (korterühistus esindamiseks)
- Notariaalne (üldvolikiri, esinduseks erinevate isikute ees, seadusest tulenev vorminõue)

NOTARIAALNE VOLIKIRI

- Kinnisasjade võõrandamise, koormamise, jagamise või muul viisil käsutamine
- pärimismenetluses osalemine
- pangaarve kasutamiseks
- pensioni vastuvõtmiseks
- erinevate asutustega suhtlemiseks või nn üldvolikiri

Notar kontrollib kas isik mõistab tehingu tähendust, tagajärgi ja kas volituste ulatus vastab isiku tegelikule tahtele. Volitaja peab olema teovõimeline.

EESTKOSTE

Eeldused PKS § 203 :

- vaimuhaigus, nõrgamõistuslikkus või muu psüühikahäire
- isik ei suuda haiguse või häire tõttu kestvaalt oma tegudest aru saada või neid juhtida

TEOVÕIME TSÜS § 8

Füüsilise isiku teovõime on võime iseseisvalt teha kehtivaid tehinguid.

- Täielik teovõime on 18-aastaseks saanud isikul (täisealisel). Alla 18-aastasel isikul (alaealisel) ja isikul, kes vaimuhaiguse, nõrgamõistuslikkuse või muu psüühikahäire tõttu kehtvalt ei suuda oma tegudest aru saada või neid juhtida, on piiratud teovõime. Täisealise isiku piiratud teovõime mõjutab isiku tehingute kehtivust üksnes ulatuses, milles ta ei suuda oma tegudest aru saada või neid juhtida.
- Kui isikule, kes vaimuhaiguse, nõrgamõistuslikkuse või muu psüühikahäire tõttu ei suuda kehtvalt oma tegudest aru saada või neid juhtida, on määratud kohtu poolt eestkostja, siis eeldatakse, et isik on piiratud teovõimega ulatuses, milles talle eestkostja on määratud.

EESTKOSTE SEADMISE MENETLUS

Avalduse esitamine PKS § 203 lg 1

- isik ise;
- tema vanem;
- tema abikaasa;
- tema täisealine laps või
- valla- või linnavalitsus

Riigilõiv 10 eurot

EESTKOSTE SEADMISE MENETLUS

Hagita menetlus

- Esitatakse avaldus (mitte hagiavaldus)
- Kohus algatab omal algatusel või huvitatud isiku või asutuse avalduse alusel (TsMS § 476 lg 1)
- Kohus ei ole seotud menetlusosaliste esitatud taotluste ega asjaoludega ega nende hinnanguga asjaoludele (TsMS 477 lg 5).

MENETLUS KOHTUS

- Eestkostetavale määratakse esindaja
- Määratakse ekspertiis
- Eestkostetav kuulatakse isiklikult ära
- Valla- või linnavalitsus annab arvamuse

Ekspertiis vastab küsimustele:

- Kas isikul esineb vaimuhaigus, nõrgamõistuslikkus või muu psüühikahäire, mille tõttu ta ei suuda kehtvalt oma tegudest aru saada või neid juhtida;
- Kas isiku psüühiline seisund võimaldab tal teha iseseisvalt tehinguid;
- Kas isiku psüühiline seisund võimaldab tal teostada valimisõigust;
- Kas isiku psüühiline seisund võimaldab tal osa võtta kohtuistungist;
- Kas isiku isiklikult ärakuulamisele kohtu poolt võivad tuleneda temale kahjulikud tagajärjed;
- Kas isiku psüühiline seisund võimaldab tal väljendada enda seisukohta eestkoste määramise ja eestkostja isiku kohta.

EESTKOSTJA

- Füüsiline isik
 - täisealine täieliku teovõimega
 - isikuomadustelt ja võimetelt sobib eestkostetava huve kaitsma
 - eestkostja ja eestkostetava vahelised suhted
- Juriidiline isik
 - Ajutiselt kuni sobiva füüsiliseisiku leidmiseni. Kohustus kontrollida 1 kord aastas kas on võimalik määrata füüsilisest isikust eestkostja. Ei või määrata seda tervishoiu- või hoolekandeadutust, kus täisealine viibib (MTÜ, KOV)

AJUTINE EESTKOSTJA (esialgne õiguskaitse) TsMS § 521

Seatakse määrusega olukorras, kus

- võib ilmselt eeldada, et eestkostja määramise tingimused on täidetud
- viivitusega kaasneks oht eestkostet vajava isiku huvidele
- isikule on määratud menetluses esindaja ja isik on isiklikult ära kuulatud

EESTKOSTE TEOSTAMINE

- Eestkostetava huvide igakülgne kaitsmine
- Õigus esineda oma ülesannete ulatuses õigustoimingute tegemisel eestkostetava nimel
- Kaitsta eestkostetava varalisi ja isiklikke õigusi ning huve kohtumääruses märgitud ülesannete piires
- Keeld panna oma kohustuste täitmist kolmandale isikule
- teatud tehingute tegemiseks vajalik kohtu nõusolek (PKS § 187, 188)
- Puudub kohustus eestkostetava ülalpidamiseks (v.a. PKS 8. ptk)

PKS 8.pt

Kellele on kohustus ülalpidamist anda

- Ülalpidamist on kohustatud andma täisealised esimese ja teise astme ülenejad ja alanejad sugulased
- Ülalpidamist on õigustatud saama alaealine laps, laps, kes täisealisena omandab põhi-, kesk- või kõrgharidust või õpib kutseõppe tasemeõppes, kuid mitte kauem kui 21-aastaseks saamiseni, muu abivajav alaneja või üleneja sugulane, kes ei ole võimeline ennast ise ülal pidama
- eelistatakse alaealist last teistele lastele, lapsi kaugema astme alanejatele sugulastele, alanejat sugulast ülenejale sugulasele ning ülenejate sugulaste puhul lähema astme sugulast kaugema astme sugulasele.
- Abikaasa saab ülalpidamist enne täiskasvanud last või abielus olevat alaealist last ja ülejäänud sugulasi

EESTKOSTJA ÜLESANDED

- seoses eestkostetava isikuga
 - ravi- ja sotsiaalteenused vajalikul määral
 - Hooldatus
 - Vajalike tähtaegade jälgimine, ID kaart, arvete maksmine, näitude teatamine
- seoses eestkostetava varaga
 - eestkostetava vara hea eestkostja hoolsusega valitsemine, säilitamine ning võimaluse korral suurendamine
 - Pärandi või kinkena saadud vara valitsemine
 - Eestkostetava raha paigutamine

Teatud tehinguteks on vajalik kohtu nõusolek

Millisteks tehinguteks on vajalik kohtu nõusolek (PKS §187)

- Nõusolek kinnisasjatehingute tegemiseks
 - Eestkostja ei või eestkostetava nimel kohtu eelneva nõusolekuta:
 - käsutada eestkostetavale kuuluvat kinnisasja või kinnisasjaõigust;
 - käsutada eestkostetavale kuuluvat kinnisomandi ülekandmisele või kinnisasjaõiguse tekkimisele, ülekandmisele või lõppemisele suunatud nõuet;
 - sõlmida eestkostetava nimel kinnisasja või kinnisasjaõiguse tasulisele omandamisele suunatud lepingut;
 - anda kasutusse eestkostetavale kuuluvat kinnisasja.

Millisteks tehinguteks on vajalik kohtu nõusolek

PKS § 188

- Eestkostja ei või eestkostetava nimel kohtu eelneva nõusolekuta:
 - Teha tehingut, millega eestkostetav võtab kohustuse käsutada kogu oma vara, pärandit, tulevast seaduslikku pärandiosa või tulevast sundosa;
 - loobuda pärandist, annakust või sundosast ega sõlmida pärandvara jagamise lepingut;
 - sõlmida ettevõtte või selle organisatsiooniliselt iseseisva osa omandamisele või võõrandamisele suunatud lepingut, samuti ettevõtte käitamisele suunatud seltsingulepingut;
 - anda rendile ettevõtet;
 - omandada osalust juriidilises isikus või astuda selle liikmeks;
 - sõlmida üüri-, rendi-, kindlustus- ja muud kehtvuslepingut, mis ei lõpe või mida ei saa üles öelda ühe aasta jooksul pärast eestkostetava täisealiseks saamist;
 - võtta laenu;
 - omandada ja võõrandada väärtpabereid
- Ja mitmed muud § 188 nimetatud tehingud

Kohtu nõusoleku küsimise kohustuse eiramise tagajärjed

Kohtu eelneva nõusoleku nõude rikkumise korral kohaldatakse TsÜS § 130 (esindusõiguseta isiku vastutus), st eestkostja peab hüvitama oma tegevusega tekitatud kahju.

Kohtu eelneva nõusolekuta tehtud ühepoolne tehing on tühine (PKS § 190).

Tühisel tehingud ei ole algusest peale õiguslikke tagajärgi. Tühise tehingu alusel saadu tuleb tagastada vastavalt alusetu rikastumise sätetele (TsÜS § 84).

Ülesanded seoses hoolekandeaasutuses asuva eestkostetavaga

- hoolitseda tema isiklike ja varaliste õiguste ja huvide kaitse eest
- eestkostetav saaks talle vajalikke teenuseid
- hoolitseda selle eest, et eestkostetava dokumendid oleksid ajakohased (isikut tõendavad dokumendid, puude või pensioni määramise otsuste tunnistused)
- teha taotlused erinevate teenuste saamiseks ja korraldada teenustele saamine.

Mida peab hoolekandeaasutuses viibiva eestkostetava eest tegema eestkostja

- taotluse tegemine erihoolekande teenuse saamiseks;
- ekspertiisitaotluse koostamine puudeastme määramiseks;
- töövõimetuspensioni saamiseks dokumentide täitmine (osaliselt või täielikult puuduva töövõime tuvastamiseks vajalike dokumentide esitamine jms);
- rehabilitatsiooniteenuste taotlemine;
- kliendi isiklike dokumentide taotlemine;
- kliendi sissetulekute haldamine;
- teenuse osutamise lepingute sõlmimine (nt telefon, internet);
- pangadokumentide taotlemine (deebetkaart, internetipank, konto väljavõtted jne).

Eestkostja tasu ja kulude hüvitamine

- üldjuhul tasuta
- Kohtus võib määrata eestkostjale tasu eestkostetava arvel, kui see on eestkostetava varalist seisundit ning poolte vahelist suhet arvestades mõistlik.
- Õigus nõuda ülesannete täitmisel tehtud kulutuste hüvitamist eestkostetava vara arvel (PKS § 191)

Kohtulik järelevalve

- Eestkostjale teatud tehingute tegemiseks nõusoleku andmine
- Eestkostja aruandluse kontrollimine

Eestkostja aruanne

- vara valitsemise ja muude ülesannete täitmise kohta esitatakse kord aastas kohtule kirjalik aruanne
- Aruandes peavad kajastuma tehtud kulutused ning lisada neid tõendavad dokumendid.
- Igapäevaseks ülalpidamiseks tehtud kulutuste kohta näidatakse aruandes ära igas kuus keskmiselt kuluva summa suurus ja neid tõendavaid dokumente ei lisata.
- Kohus peab aruannet sisuliselt kontrollima, hindama tehtud kulutuste põhjendatust ning nõudma vajaduse korral selgitusi või aruande parandamist ja täiendamist

Eestkoste pikendamine ja/või eestkoste ulatuse muutmine

- Kohus kontrollib vähemalt iga 5 aasta järel (määratud eestkoste seadmise määruses)
- Eestkostja avalduse alusel
- Eestkostetava avalduse alusel

Vajadusel tehakse muudatused eestkoste ulatusse või lõpetatakse eestkoste

Eestkoste lõpeb:

- eestkostetava surmaga
- vanema hooldusõiguse taastumisega
- eestkostetava lapsendamisega
- eestkostetava täisealiseks saamisega
- Eestkoste lõpetamisega kohtu poolt

Testament

„Ei ole välistatud, et vaatamata ekspertiisiga tuvastatud kestvale psüühikahäirele, mis üldiselt mõjutab isiku arusaamisvõimet, leiab kohus teisi tõendeid, sh tunnistajate ütlusi, TsMS § 232 lg 1 järgi igakülgset, täielikult ja objektiivselt hinnates, et isik oli siiski testeerimisvõimeline. Isiku kestev psüühikahäire ei välista võimalust, et tema tehtud testament on siiski kehtiv, kui isik sai testamendi tegemise ajal testamendi tegemise tähendusest aru“. (RK 2-17-5110, 02.12.2020)

Aitäh!

11.03.2021